

JOEL BEN IZZY

De bedelkoning en de verhalenverteller

Vertaald uit het Engels
door Nienke van der Hoeven/Vitataal

Voor Taly

*'In de wereld van de verhalen
gaat niets verloren.'*
Isaac Bashevis Singer

INHOUD

Proloog	13
Hoofdstuk 1 HET VERLOREN PAARD	26
Hoofdstuk 2 DE KREKEL DIE NAAR DE MAAN SPRONG	46
Hoofdstuk 3 OPTIMISME EN PESSIMISME	68
Hoofdstuk 4 DE ZWIJGGELOFTE	82
Hoofdstuk 5 DE ZOEKTOCHT NAAR DE WAARHEID	103
Hoofdstuk 6 DE GRENSWACHTER	121
Hoofdstuk 7 DE AFSpraak	131
Hoofdstuk 8 DE WIJSHEID VAN CHELM	153
Hoofdstuk 9 BEGRAVEN SCHATTEN	164
Hoofdstuk 10 DE AARDBEI	183
Hoofdstuk 11 HERSHELS LAATSTE LACH	198
Hoofdstuk 12 HET HEMD VAN DE GELUKKIGE MAN	209
Hoofdstuk 13 DE VOS IN DE TUIN	223
Hoofdstuk 14 HET GEHEIM VAN HET GELUK	237
Epiloog	242
Over de verhalen	247
Dankbetuigingen	258

Proloog

DE BEDELKONING

Laat me jullie een verhaal vertellen van lang geleden, uit de oude stad Jeruzalem, in de dagen dat Salomo koning was. Hij was op het hoogtepunt van zijn macht en stond in de hele wereld bekend om zijn wijsheid. Daarmee had hij Jeruzalem naar een gouden eeuw geleid. Hij was de gelukkigste man op aarde en had dat best kunnen blijven, ware het niet dat hij een vreemde droom had.

De droom verscheen aan hem op een broeierige nacht. In de droom zag hij de deur van zijn kamer opengaan en hij voelde een koele bries. Meteen daarna kwam zijn lang geleden overleden vader, koning David, binnen. De voormalige koning sprak tot zijn zoon vanuit het hiernamaals en vertelde hem over het hemelse Jeruzalem, dat in alle opzichten identiek was aan de aardse stad, afgezien van één enkel verschil: in het centrum van de stad stond een schitterende tempel.

‘En jij, mijn zoon, moet zo’n tempel bouwen.’ Hij beschreef het gebouw zeer gedetailleerd, zelfs wat betreft het formaat en de vorm van de stenen, en Salomo luisterde met ontzag. ‘Nog één ding, het allerbelangrijkste,’ voegde koning David toe. ‘Je moet

hem bouwen zonder metaal, want metaal wordt gebruikt voor oorlogstuig, en dit moet een vrede-stempel worden.’

‘Maar vader,’ vroeg Salomo, ‘hoe moet ik de stenen snijden zonder metaal te gebruiken?’

Zijn vader gaf geen antwoord maar was plotse-ling verdwenen, en de droom was ten einde.

De volgende morgen riep Salomo zijn raadge-vers bijeen. Hij vertelde de vreemde droom en ver-kondigde zijn plannen om de tempel te bouwen, precies zoals zijn vader had beschreven. Toen hij hun vertelde dat hij de stenen wilde snijden zonder metaal, waren ze even verbijsterd als hijzelf.

Slechts een van hen – Beniah, de raadsman in wie hij het meeste vertrouwen had – deed een sug-gestie. ‘Uw vader sprak ooit over een klein worm-pje, de Shamir genaamd. Hoewel hij niet groter is dan een gerstekorrel, beweerde men dat deze worm steen kon splijten. In feite was dit de worm die God aan Mozes had overhandigd om de tien geboden te graveren.’

‘Waar zou ik die worm kunnen vinden?’ vroeg Salomo.

‘Hij is al jaren niet meer gezien, hoogheid.’ Be-niah was even stil. ‘Niet sinds hij in bezit kwam van Asmodai, de koning der demonen.’

Het hof van Salomo verstomde, want iedereen kende de macht van de demonenkoning. Alleen

Salomo was niet bang. 'Prima dan,' zei hij. 'Ik zal Asmodai ontbieden!'

Salomo's blik gleed van de angstige gezichten naar de ring die hij aan zijn rechterhand droeg. Het was een eenvoudige gouden ring, die hij had gekregen van zijn vader en die grote krachten bezat, omdat de geheime naam van God erin was gegraveerd. Salomo had deze ring al eerder gebruikt om demonen te ontbieden, minder belangrijke demonen. Maar nog nooit had iemand de grote koning der demonen ontboden, die woonde aan het andere einde van de wereld, waar de bergen van koper waren en de hemel van lood was.

Degenen die in het hof aanwezig waren deinsden terug toen Salomo aan zijn ring draaide. Plotse ling verscheen er voor hem een grote vuurbal, en toen de vlammen uitdoofden stond Asmodai daar. Allen verbaasden zich over wat ze toen zagen, want zoals de demonenkoning daar rechtop voor hen stond was hij maar liefst tweeënhalve meter lang, met een glanzende blauwe huid. Hij had de poten van een kip, de vleugels van een adelaar, de kop van een hagedis en het karakter van een jakhals.

'Zo, zo! Als dat niet koning Salomo is!' zei hij met een stem die even glibberig was als zijn huid. 'De grote, de wijze en de machtige! Maar desondanks is hij niet tevreden met de grootte van zijn koninkrijk en moet hij ook nog binnendringen in

het rijk der duisternis. Vertel me eens, hoogheid, waarom heeft u mij ontboden?’

‘Ik wil de worm die “de Shamir” wordt genoemd, om daarmee de stenen voor mijn tempel te snijden.’

‘Is dat alles?’ vroeg Asmodai. ‘Hier is hij dan!’ zei hij, en hij haalde een klein, loden doosje tevoorschijn. ‘Nu eis ik dat u me laat gaan!’

‘Nee,’ zei Salomo. ‘Nog niet. Ik houd jou hier geketend gevangen gedurende de zeven jaren die ik nodig heb om de tempel te bouwen, om te voorkomen dat jij of andere demonen onheil stichten. Als hij klaar is, stel ik je één vraag, en alleen als je die beantwoordt laat ik je vrij.’

‘Een vraag voor mij van de wijze koning Salomo?’ spote Asmodai. ‘En wat kan die vraag dan wel zijn?’

‘Daar moet ik over nadenken.’

‘Vooruit dan maar,’ antwoordde Asmodai. ‘Ik blijf hier zitten wachten.’

Zodra Asmodai in het paleis was, begonnen er vreemde dingen te gebeuren. Toen Salomo op een dag terugkwam van zijn supervisie van de bouw van de tempel zag hij dat alle pilaren in het paleis waren veranderd in bomen. Hun takken hingen vol met loof en met rijp, weelderig fruit – vijgen, sinaasappels en granaatappels. Een andere keer, op

een avond, zag hij toen hij naar boven keek dat er gouden munten als regen uit het koepelvormige plafond van het paleis vielen, om zodra ze de grond raakten meteen weer te verdwijnen. Soms hoorde Salomo flarden zoetgevooisde muziek, maar als hij probeerde te luisteren, was er niets. Asmodai was een meester van de illusie, en Salomo vond die illusies eindeloos fascinerend, maar tegelijkertijd maakten ze hem razend, want ze gingen zijn begrip van de wereld te boven. Elke keer als hij voor de gek was gehouden, had Salomo het gevoel dat er in zijn kroon een edelsteen miste. Na zeven jaar, toen de tempel klaar was, volmaakt tot in het kleinste detail, sprak Salomo ten slotte tot Asmodai.

‘Nu zal ik je, zoals beloofd, een vraag stellen, en alleen als je die beantwoordt zul je vrij zijn. Al deze jaren heb ik jouw illusies aanschouwd. Omdat ik een groot rechter ben, doet men vaak een beroep op mij om onderscheid te maken tussen werkelijkheid en illusie. Nu vraag ik jou alleen dit: wat kun je mij leren over illusie?’

Hierop barstte Asmodai uit in zo’n wild, mania-kaal gelach, dat het weergalmde door heel Jeruzalem. ‘Illusie!’ kraaide hij. ‘De grote, wijze koning die niets beters te doen heeft dan demonen te kwellen, wil onderwezen worden in illusie? O nee, hoogheid, dat zou ondenkbaar zijn, absurd, onmogelijk...’ Plotseling zweeg Asmodai en er trok een

grijns over zijn hagedissengezicht. ‘Tenzij – natuurlijk – u bereid zou zijn uw ring af te doen?’

‘Mijn ring?’ zei Salomo. ‘Mijn ring afdoen?’

Salomo keek naar de ring en herinnerde zich de woorden van zijn vader. ‘Zolang je die draagt,’ had hij gezegd, ‘ben je beschermd. Als je hem afdoet, al is het maar heel even, weet je maar nooit wat er zal gebeuren.’

En nu stond Asmodai hem hier te beschimpen. ‘Ja, Salomo. Als je erachter wilt komen wat ik over illusie weet, moet je je ring afdoen.’

‘Dat is uitgesloten!’ zei Salomo.

‘Uitstekend, dan krijg je de geheimen van de illusie niet van mij te horen.’

‘Dan laat ik je niet vrij!’

‘Dat is geen enkel probleem. Tijd betekent niets voor mij – in tegenstelling tot koningen hebben demonen het eeuwige leven. Ik ben graag bereid om te wachten.’ Hij zakte in elkaar in zijn ketenen en begon in zichzelf te neuriën.

Salomo smachtte ernaar te horen wat Asmodai te vertellen had, dacht een poosje na en vroeg ten slotte advies aan zijn raadgevers. Ze waren het er allemaal over eens dat het een slecht idee was om de ring af te doen. Een van hen ging zelfs zover om te zeggen dat het dom zou zijn.

‘Dom?’ schreeuwde Salomo. ‘Durf jij mij te vertellen wat wijs is? Ik ben de grote koning Salomo,

en ik sta in de hele wereld bekend om mijn wijsheid!

‘Dat klopt, hoogheid,’ voegde Asmodai hieraan toe. ‘Waarom zou iemand die zo wijs is als u naar hen luisteren?’

Salomo’s raadgevers hielden zich stil en waren even bang voor de koning als voor Asmodai. Hun opmerkingen zouden zinloos zijn, want Salomo had zijn besluit genomen. ‘Ik zal mijn ring afdoen,’ zei hij. ‘Net lang genoeg om jouw antwoord te horen.’

Salomo liet Asmodai, omringd door vierentwintig wachters, aan één kant van het paleis neerzetten, terwijl hij zelf in de tegenoverliggende hoek ging staan.

‘Ja, Salomo,’ zei Asmodai. ‘Doe je ring af!’

Langzaam schoof Salomo de ring van zijn vinger. Heel even gebeurde er niets. Vervolgens stak er in het paleis een zacht briesje op. Al gauw werd het sterker en het veranderde in stevige windvlagen. Zodra hij dit zag, besepte Salomo met afgrijzen dat de wind afkomstig was van de vleugels van Asmodai. Elke keer als hij ermee klapperde verdubbelde hij in grootte, van tweeënhalve meter tot vijf meter tot tien meter, tot hij boven hen uittorende tot het plafond van het paleis en zich uit zijn ketenen bevrijdde. Zijn gelach verbrijzelde het glas in de vensters.